

KESKUSTELUTILAISUUDEN ANTIA

Antiikki tänään -tutkijaryhmän ja ainejärjestö Taberna Latinan tiistaina 15.6. Jyväskylän yliopiston päärakennuksen salissa C4 järjestämä "Jyväskylä – Suomen Ateena?" -keskustelutilaisuus onnistui yli odotusten. Osanottajia oli saapunut paikalle noin 140; Jyväskylän latina osoitti taas kerran elinvoimaisuutensa! Tavoite kerätä huomiota sekä näyttää päättäjille, että latina kykenee järjestämään joukkotoimintaa, tuli siis täytettyä. Tiedotusvälineiltä olisimme tosin odottaneet aktiivisempaa osanottoa. Samoin kaikuvat buuaukset sai osakseen tiedekunnan johto, joka oli tapahtuman aikana retkellä maaseudulla. Kaupungin päättäjien naamojakaan ei tilaisuudessa näkynyt. Opiskelijoita sen sijaan oli paikalla, joskin kesäinen ajankohta verotti heidän osuuttaan joukosta.

Keskustelua syntyi ja puheenvuorot olivat laajoja. Monia väärinkäsityksiä oikaistiin ja tarkennuksia tehtiin. Arvostelua kuultiin puolin ja toisin, eivätkä puheenvuorot jääneet pelkäksi keskinäiseksi kehumiseksi tupailan tyyliin, kuten Hannu Taanila arvioi. Keskustelutilaisuuden puheenjohtajana toimi professori Outi Merisalo, joka heti tilaisuuden aluksi muistutti kuulijoille, että klassisia kieliä on Jyväskylän kaupungissa opetettu tauotta vuodesta 1847 alkaen, ensin ala-alkeiskoulussa ja nykyään yliopistossakin. Kasvatusopilliseen korkeakouluunkin latinan lehtorin virka perustettiin jo 1961 – opinahjosta tuli yliopisto vasta viisi vuotta myöhemmin.

Ensimmäisenä alustajana puhui professori Tarmo Kunnas. Hän lähestyi aihetta tarjoillen syvällisen poikkileikkauksen eurooppalaiseen kulttuuriin ja nostaen esille erityisesti antiikin Kreikan *logos-* ja *to kalon* -teemat: unohdamme, ettei kaikki ole mitattavissa hyödyn mitalla. Länsimaista puuttuu nykyisin vastavoima kaiken tasapäistäväälle mitattavuusajattelulle, jonka juuret tosin – paradoksaalista kyllä – ovat monilta osin renessanssissa, antiikin uudelleensyntymän ajalla. Antiikin perinteeseen sisältyy tietynlainen elämän sekä maailman tajuaminen ja kokeminen, minkä olemme menettäneet tai menettämäsillämme.

Seuraavaksi keskustelua alusti professori Teivas Oksala, joka valotti Jyväskylän sekä koko Suomen kulttuurillisia siteitä antiikkiin. Hän korosti, kuinka suuri, vakava ja väistämätön on velvollisuutemme säilyttää tieto menneisyydestä tuleville sukupolville sitä typistämättä ja tarvelemättä. Niinpä Jyväskylän yliopistonkin tulisi katsoa, miten muualla on toimittu, ja sen mukaisesti säilyttää asemansa eurooppalaisena yliopistona. Oksalan mielestä molemmat virat, lehtoraatti ja professuuri, tulisi säilyttää ja täyttää.

Paneelikeskustelun aluksi Jyväskylän lyseon rehtori Jorma Lempinen kertoi ilahduttavia tietoja lyseon vireästä latinan opiskelusta ja opiskelijoista. Petri Lintunen toi esiin opiskelijan näkökulman muistuttaen latinan pääaineopiskelun olevan edelleen mahdollista sisäänoton lakkauttamisesta huolimatta. Hän totesi meidän opiskelijoiden edustavan opinnoissamme sitä tulosvastuuta, jota yliopisto vaatii – niinpä me opiskelijatkin vaadimme yliopistolta mahdollisuutta opiskella. Epävarmuus aineen tulevaisuudesta kuluttaa opiskelijoidenkin voimia: nyt tarvittaisiin selkeitä päätöksiä ja työrauha kaikille.

Professori Jorma O. Tiainen antoi sekä myönteistä että kielteistä palautetta. Hänen mukaansa sekä latinan opetus – Tiainen viittasi lähinnä prof. Pekkaseen – että entinen romaanisten ja klassisten kielten laitos (joka nykyään kuuluu kielten laitokseen) ovat osasyllisiä latinan heikkoon tilaan. Myöskin henkilöstiriidoista oli puhetta. Väitteet oikaistiin. Dosentti Osmo Pekonen puolestaan maalaili miellyttävän poikkitieteellisiä vetoja latinasta historian tutkimukseen ja matematiikkaan ja kiinnitti huomiota latinan taidon heikentymiseen Suomessa: monista suomalaisista latinankielisistä dokumenteista ei ole edelleenkaan olemassa käännöksiä eikä tekstikriittisiä editioita.

Viiskulman Hegel-seuran puheenjohtaja Hannu Taanila toi tupailtaan kokoontuneille terveiset reaali maailmasta, mikäli tiedämme, mikä se sellainen on. Hän kiinnitti huomiota koulutusmaailmassa epäonnistuneiden kokeilujen jälkeen tapahtumassa olevaan paluuseen kohti vanhoja systemaattisia menetelmiä ja arvoja, joiden eräänä edustajana hän piti latinan kieltä. Pelkkä kapeakatseinen ja putkimainen (yli)koulutus ei johda mihinkään, mutta sitä vastoin laaja yleissivistys avaa väylän millaiseen koulutukseen tahansa. Taanilan mukaan *latinitas* on yleisyyttä, sivistyksen ja ihmisen ihmiseksitulon keskeisiä rakennuspuita. "Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että latinaa opetetaan – vieläpä jyrkästi!"

Kappalainen Arvi Tuomi halusi siirtää keskustelua hieman enemmän strategiselle puolelle. Hän kysyi, mitä mieltä tavalliset ihmiset ovat latinasta ja miten heidän mielipidettään tulisi käyttää hyväksi. Tiedekuntaneuvosto ja yliopiston hallitus ovat tärkeimmät kohteet, joihin on pyrittävä vaikuttamaan. Tuomi korosti, että se perspektiiviton hyötyajattelu, joka on johtamassa latinan opetuksen lopettamiseen, johtaa yliopiston henkiseen köyhtymiseen ja vaikutusvallan siirtymiseen Helsinkiin.

Hannu Taanila käytti kiivaan puheenvuoron, jossa kehotti lopettamaan höpinän tulosvastuusta ja rahoitusmalleista ja nousemaan barrikadeille. Yliopistoista ei saa tehdä firmojen oppilaitoksia ja tutkintotehtaita. Ehdotus barrikadeille nousemisesta synnytti keskustelua puolesta ja vastaan. Erityisesti kaiken alleen tukahduttava teknokulttuuri nähtiin vihollisena, jota vastaan on taisteltava; ilmaan heitettiinkin arvuutus siitä, milloin yliopistossamme lopulta nimitetään ensimmäinen tietokone

professoriksi – tilanne vertautuu Caligulan hevossenaattoriin. Kuitenkin korostettiin, että rakentamassa ei olla vastakkainasettelua humanismin ja esim. teknisten tai luonnontieteiden välille, vaan kyseessä on koko yliopistoa koskevien suurten linjojen vetäminen. Digitaalisen kulttuurin professori Raine Koskimaa muistuttikin, että prof. Oksalan mainitsema menneisyyden perinnön välittämisen velvoite edellyttää myös tulevaisuuteen katsomista: minne ja miten perinnettä välitetään.

Myös yliopiston sisäisen keskustelun parantamisen ja byrokratian karsimisen tärkeyttä painotettiin. Lehtori Anne Helttula luki dekaanin toimittaman viestin, joka sisälsi ne tavalliset tarinat ja ”visiot” yhteisestä antiikin tutkimuksen professuurista sekä latinan opetuksen integroimisesta kielikeskukseen. Esille tuli rehtori Aino Sallisen positiivinen suhtautuminen latinaan mutta silti hankala asema erilaisten vaatimusten välissä. Petri Lintunen kertoi opiskelijoiden delegaatioista rehtorin luo ja esitti, että nyt olisi muidenkin asiaan sitoutuneiden aika vieraillla rehtorin luona. Ehdotuksia latinan brändäämisestä Jyväskylälle ja esimerkiksi Keski-suomalaisen omasta latinanurkkauksesta esitettiin. Yhteistyötä firmojen ja poliittisten päättäjien kanssa peräänkuulutettiin. Mietittiin, pitäisikö uuteen kaupunginjohtajaan ottaa yhteyttä. Heitettiin myös ajatus latinan ajamisesta yhdeksi pakolliseksi kouluaineeksi vaikkapa lukioihin.

Yhtenä, rohkaisevana esimerkkinä muutosten mahdollisuudesta mainittiin, että vaikka 1970-luvulla ei olisi voinut kuvitella filosofian olevan yleinen oppiaine lukioissa, asia kuitenkin lopulta toteutui kaksi vuosikymmentä myöhemmin, kun sitä oli tarpeeksi kauan ehdoteltu ja vaadittu. Kaiken kaikkiaan latinan oppiaineella, opiskelijoilla ja muilla asianosaisilla nähtiin mahdollisuus toimia kaikkien vastaavassa tilanteessa olevien alojen puolustajana. Toimimalla asiat saadaan muuttumaan.

Taberna Latina haluaa kiittää kaikkia tilaisuuteen osallistuneita ja erityisesti sen järjestämisen mahdollistaneita henkilöitä. Kiitos!

Taberna Latina

(scripsit Timo Korkiakangas; verba nonnulla addidit etiam Henrik Roschier)